

Дали някой е срещнал досега чиновник, който да му се похвали, че работи малко? Дори и онези, които си убиват времето цял предобед в пиене на кафе и в преразказване на телевизионната програма от предната вечер (класическо начало на работното време в канцеларията), а след това дремят на някакво предълго събрание или тайно решават кръстословици под някоя папка с документи, се връщат след три по домовете и си с тежка, уморена походка на хора, които извършват най-черната работа.

Наистина, веднага трябва да се признае, че няма нищо по-уморително от работа, на която е трудно или почти невъзможно да доловиш смисъла. Всеки ден някой оратор, болен от логорея, ни открадва по няколко часа. Поне половината работно време СЕ ПРАВИМ, ЧЕ РАБОТИМ. Остатъкът се пада на скуката и тъпото очакване на обетованото „петнайсет часа“, когато си тръгваме. Редки са щастливците, които работят точно онова, което желаят, и те спадат към професиите, практикувани с жар. Далеч по-голям е броят на онези, които с половината от деня си, прекаран в канцеларията, изплащат остатъка от така нареченото свободно време. Всяка работа, с изключение на канцеларската, доставя голямо удовлетворение и изпълва човека с щастие. Нещо си направил в живота, създал си със свои ръце, извлякъл си от земята нежния стрък на растението, което някой ден ще стане дърво, а дървото ще роди плод; облагородил си метала, изградил си мост над реката, построил си дом, вкарал си гол от невъзможен ъгъл... Единствено нещастните чиновници, след безсмислено ровене из бумагите, потъват в кошмар, в очакване на следващото утро без всякаква радост. Ако, на всичко отгоре, ни в клин, ни в ръкав, сте попаднали като мен в ЗУКИД – учреждение, което не може нито да

живее, нито да умре, нито да се разширява – в някаква вкаменелост от по-старата чиновническа епоха, където и не съществува истинска работа и където се живее кажи-речи абстрактно, то за да бъде абсурдът по-голям, от вас се изисква строго спазване на работното време! При това изобщо не е важно дали действително имаш работа и за колко време си в състояние да я свършиш. Важното е телом да присъстваш от седем до три. Ако някой чиновник е изключително сръчен и експедитивен, това му качество ще се възприеме по-скоро като отрицателно, отколкото да го похвалят. Защо ли? Свършил една работа за два часа, той всъщност омаловажава целия ред в ЗУКИД, където за това нещо е необходимо първо да се състоят две-три събрания, безбройни консултации, телефонни разговори, да се демонстрира прекалена заетост и, естествено, да се прави впечатление, че то отнема най-малко два-три дена или седмици. Решил за най-кратък срок някакъв проблем, такъв човек най-напред обижда колегите си, на които за тази същата работа е необходимо много повече време. Ще го обявят за амбициозен (прекалено се труди), повърхностен (не е подходил към работата фундаментално) и, накрая, съмнителен, защото сигурно има някое скрито намерение. От друга страна, засегнат е и самият ЗУКИД като организация, която, междувпрочем, ни плаща и да се правим, че цял месец сме затрупани с работа! Опасно се разголва неговото бездействие, разкрива се безсмислието на работното време, онези, които са задължени да ни контролират, наказват и награждават, стават излишни.

Във всеки случай, ако не работите, а се придържате към правилата на омагьосания замък, в който сте попаднали, не застрашавате никого. С течение на времето ще забравят напълно, че съществувате и, току-виж, вече сте се пен-

сионирали! „НАЙ-ЗАЕТИЯТ ЧОВЕК ИМА НАЙ-МНОГО ВРЕМЕ!“ – казва стара англосаксонска поговорка; а с него разполага особено онзи, който работи в администрацията или в някаква подобна служба. Впрочем, от него се очаква никога да не си признае за това. Иначе ще допусне единствения грях, който не се опрощава. Значи, всеки трябва да прави впечатление, че се изкривява от работа, каквато, всъщност, няма. Затова често ще видите служители, които са се специализирали в дълго виждане в документацията до такава степен, че не смеят да вдигнат глава заради някого. Това са онези, известни на всички СКАРАНИ стаи, където всеки държи под око другия, мъчейки се да залови ближния си в бездействие и така да отбележи точка в своя полза. Истински майстори в играта „правя се, че работя“ са онези служители, които разгласяват пред всички, че имат толкова много работа, та някои задачи трябвало да си носят чак къщи! Били оставали в канцеларията от седем до седем, не успявали да обядват, а се хвалят, че вече пет години нямат възможност да отидат на почивка от прекалена заетост. Те са псевдосъвестта на всяка плесенясала чиновническа организация.

Естествено, съществуват и канцеларии, в които след дълго седене заедно в общо помещение, служителите се сближават и сприятеляват. Това са уютни места, своеобразни предобедни клубове, където се бърби, пийва, одумва, закусва, телефонира и често се приемат гости от външния свят. Впрочем, този чиновнически рай е на стъклени нозе и всяко, дори и малко сътресение може да го унищожи веднъж завинаги. Идилитата на предобедната компания лесно може да бъде разрушена и от най-малкото спречкване между двама служители (най-често около заплатите), когато неочаквано на някое събрание се стигне до колективно очист-

ване на съвестта и когато останалите чиновници, най-накрая узнаят, чрез изповедния монолог на засегнатия, че един цял отдел не е вършел никаква работа няколко години. В този миг върху нещастниците се сгромолясва лавина от гняв! Започват да работят комисии за разследване на случая, пишат се отчети, преценки, доклади, прави се светкавична реорганизация по кратката процедура на военен съд, която пръсва като пилци из целия ЗУКИД щастливите до вчера членове на клуба. Забелязал всичко това още през първите години на службата си, аз се стараех, доколкото можех, никога да не получа повече пари от останалите, за да не предизвикам завистта им. Тази хитрост ме спаси от много неприятности; станах почти любимец сред колегите си, а това, ще признаете, струва много повече от онези няколко мизерни банкноти!